



# A MUNKA ÉS A SZAKMÁK SZÍNES VILÁGA

Sapientia - EMTE  
Szentés Erzsébet  
2014.

## A munka

- ❑ társadalmi aktivitás, amely szakértelmet kíván, időigényes, célja a társadalmi kapcsolatok megerősítése, fenntartása (Quidec, 1996)
- ❑ közgazdasági értelmezés: az ember tudatos célszerű tevékenysége, amellyel a környezet tárgyait megváltoztatja és szükségletei kielégítésére alkalmassá teszi; az emberi társadalom létezésének legfontosabb feltétele
- ❑ a technikai fejlődésen keresztül az emberi előrehaladás, a változás előidézője is

- ▣ szükségleteink jelentős részének kielégítéséhez tárgyakra, anyagi javakra van szükség
- ▣ az anyagi javak megszerzésének legális módja a munka
- ▣ a társadalmi elvárásoknak megfelelő életút nem képzelhető el hasznos munkavégzés nélkül
- ▣ az egyén és a közösség szempontjából egyaránt jelentős
- ▣ a munka központi társadalmi értékévé vált (Foucauld, 1996)

## A munkavállalás

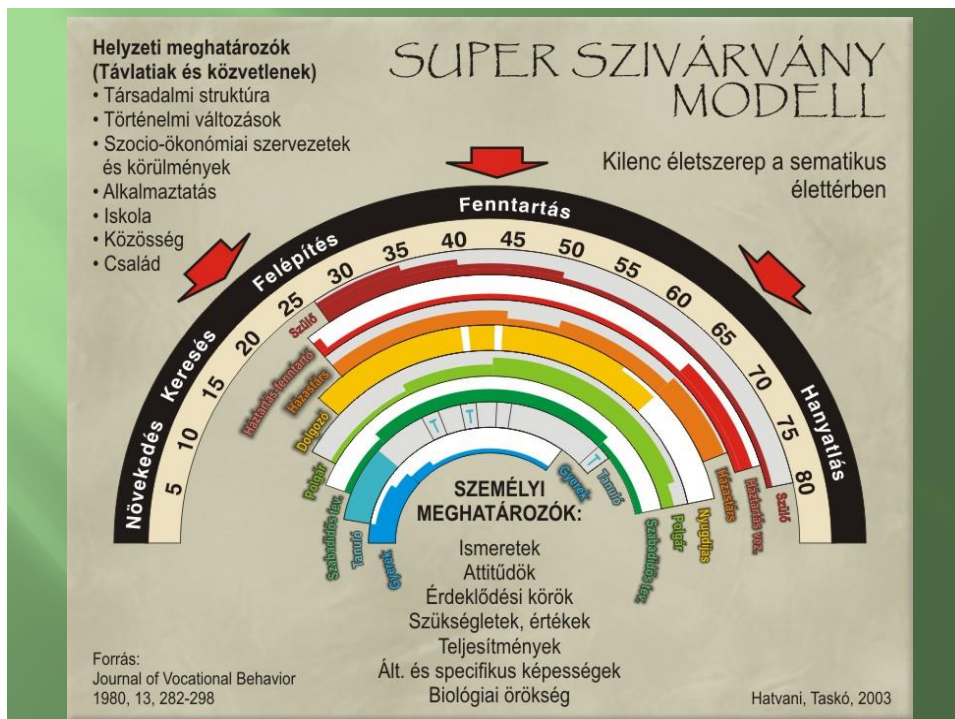
- ▣ több, mint munka (ki)választás
- ▣ a pályaválasztási folyamatokból következő vagy azzal összefüggő lépése a személyiségnek, amely hosszabb-rövidebb ideig keretet ad az ember pénzkereső tevékenységének (Szilágyi, 2003)
- ▣ a pályaválasztás úgy is értelmezhető, hogy a személy a fennálló lehetőségek alapján önállóan, céljainak megfelelően kiválaszt egy olyan foglalkozást, tevékenységet, ami lehetővé teszi, hogy a társadalom és maga számára értéket tartalmazó munkát végezhesen

## Munkatevékenység és személyiség kapcsolata

- ▣ „Az emberi munka a személyiségnek a sajátos megnyilvánulása, amely alkotó, alakító tevékenységben konkretizálódva valósul meg.” (Csirszka, 1987)
- ▣ alkotás: nem csak a művészetre vagy a tudományos munkára jellemző, hanem az anyagi és szellemi javakat létrehozó gyakorlati és elméleti munkára is; kritériuma az értékmegvalósítás
- ▣ a munka formáló, alakító, fejlesztő hatású is
- ▣ a munkaöröm az egészséges lelki élet feltétele
- ▣ flowélmény ld. Csíkszentmihályi Mihály

## Szakmai szocializáció

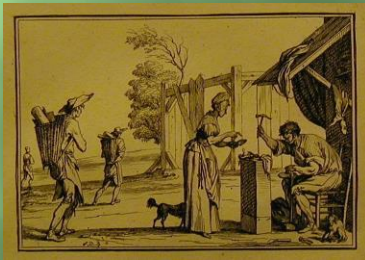
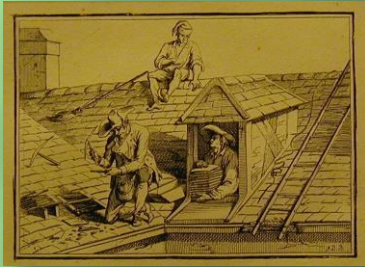
- a pályaszocializáció a személyiségfejlődés része, értékek alakulásával, szerepek és viszonyulási módok elsajátításával jár
- szakképzés során, a leendő szakember kialakít egyfajta viszonyt szakmája elméletével és gyakorlatával
- új ismereteket sajátít el és kapcsolatba kerül a szakmai közösséggel, a gyakorlattal is
- a fiatal énképét újra meg újra elemzi, öndefiníciója változik, szakmai tapasztalatai is beágyazódnak személyiségébe, és kialakít magáról egy olyan képet, melynek fontos eleme az előrevetített pályakép



## A munka egyén életében betöltött szerepei

- a munka, mint az anyagi javak forrása
  - a munka, mint az idő struktúrálója
  - a munka, mint örömforrás
  - a munka, mint a társas kapcsolatok forrása
  - a munka, mint az önérvényesítés lehetősége
- Ezek a szerepek nem egymástól mereven elkülönülve, hanem egymással átfedésben, sok esetben egymás mellett vannak jelen az egyén életében.
  - A munkahely elvesztése nem csak az anyagi biztonságot, de a stabil személyiséget is veszélyeztetheti.

## A szakmai struktúra változása és ennek hatása a pályaválasztásra



- ▣ a jelenlegi gazdasági változások mentén, még egy jól működő piacgazdaság esetén is a szakmastruktúra újra meg újra átszerveződik:
  - *új szakmák jelennek meg*
  - *bizonyos szakmák eltűnnek*
  - *a megmaradó szakmák tartalma átalakul, megváltozik*
- ▣ befolyásolják pl. az egyéni és társadalmi igények, a munkaerőpiac helyzete

- ▣ az iskolaválasztás nem azonos a pálya kiválasztásával és a pálya művelésére való elköteleződéssel
- ▣ új szakképzési modell a szakmacsoportos képzés (a konkrét szakma kiválasztása a képzési idő utolsó harmadára marad)
- ▣ napjainkra a szakmaválasztás hosszabb időintervallumot ölel fel, több lépésre bontható
- ▣ 13-14 éves korban még „csak” az érdeklődésnek és képességeknek megfelelő szakmai irány megtalálása a fontos

Pályakörök,  
szakmacsoportok,  
szakmai tevékenységek,  
foglalkozások

## Pályakörök

- Természet, környezet
- Közlekedés, szállítás
- Ipar
- Műszaki pályák
- Tudományok
- Művészet, kézművesség
- Szórakozás, sport
- Oktatás, kommunikáció
- Humán szolgáltatások
- Kereskedelem, marketing, idegenforgalom
- Gazdaság, üzleti adminisztráció
- Jog, védelem



4 nagy szakmai kör,  
21 szakmacsoport  
(Szilágyi, 2003)





- I. Humán szakmai tevékenységek
- II. Műszaki szakmai tevékenységek
- III. Gazdasági és szolgáltatási szakmai tevékenységek
- IV. Agrár szakmai tevékenységek

*I. Humán szakmai tevékenységek*

1. Egészségügy
2. Szociális szféra
3. Oktatás
4. Egyéb szolgáltatások

*II. Műszaki szakmai tevékenységek*

5. Gépészet
6. Elektronika
7. Informatika
8. Vegyipar
9. Építészet
10. Könnyűipar
11. Faipar
12. Nyomdaipar
13. Közlekedés, építészet, technika
14. Környezetvédelem, vízgazdálkodás

### *III. Gazdasági és szolgáltatási szakmai tevékenységek*

- 15. Közgazdaság*
- 16. Ügyvitel*
- 17. Kereskedelem,  
marketing, üzleti  
adminisztráció*
- 18. Vendéglátás,  
idegenforgalom*
- 19. Közlekedés*

### *IV. Agrár szakmai tevékenységek*

- 20. Mezőgazdaság*
- 21. Élelmiszeripar*

- a szakmacsoportok karakteresen különböznek egymástól*
  - a megmunkálendő anyag,*
  - a munkavégzés helye,*
  - a munkavégzés eszközigénye és műszerezettsége,*
  - a domináns munkatársi kapcsolatok tekintetében*
- a megfelelő szakmacsoport kiválasztása után kerülhetne sor a megfelelő képzés kiválasztására*

## I. Humán szakmai tevékenységek

- ▣ *foglalkozási területek:*
  - *egészségügyi*
    - ▣ *orvos (általános-, fog-, szakorvos, ezen belül: sebész, belgyógyász, aneszteziológus, röntgen orvos)*
    - ▣ *ápoló (általános-, felnőtt-, gyermek-, szakápolók, ezen belül: labor, röntgen, onkológiai, rehabilitációs, dietetikus)*
  - *jogi (jogász, ügyvéd, bíró)*
  - *pszichológiai (iskolai, klinikai, sport, vallás)*
  - *szociológiai (szociológus, demográfus)*
  - *bölcsészettudományi (történész, régész, antropológus, nyelvész)*
  - *oktatás (tanár, tanító)*
  - *néprajzi (néprajzkutató)*
  - *szociális foglalkozások (szociális munkás, pap, szociálpedagógus, pedagógiai-asszisztens)*

## II. Műszaki szakmai tevékenységek

- ▣ *Ide tartoznak:*
  - *gépészet*
  - *elektronika*
  - *informatika*
  - *vegyipar*
  - *építőipar*
  - *faipar*
  - *nyomdaipar*
  - *közlekedés, építészet, technika*
  - *környezetvédelem, vízgazdálkodás*
- ▣ *A szakmacsoport fejlődése a gazdasági változásokhoz igazodott. Az elektronika és a műszeripar előtérbe került.*
- ▣ *A szakmacsoportban dolgozó emberek a nyersanyag kitermelésétől kezdve a késztermék előállításáig tartó folyamat bármely szakaszában végezhetnek munkát.*
- ▣ *A legtöbb ágazata gépesített ezért a munkafeladatok kevés embert igényelnek.*

- Foglalkozási területek:
  - gépészet: lakatos, autószerelő, mezőgazdasági gépészmérnök, esztergályos (CNC-gépkezelő)
  - elektronika: elektroműszerész, háztartási kisgép szerelő, biztonságtechnikai mérnök
  - informatika: szoftverüzemeltető, számítástechnikai műszerész, oktatás technológus
  - vegyipar: vegyész technikus, biolaboráns, gyógyszerész, borász
  - építészet: építésvezető, ács-állványozó, kőműves, építészmérnök
  - könnyűipar: kosárfonó, szövő, könyvkötő, textilipari mérnök
  - faipar: fafaragó, bútorasztalos, erdőmérnök
  - nyomdaipar: nyomdai berakó, nyomdai szövegrögzítő, -mérnök
  - közlekedés, építészet, technika: autóbuszvezető, matróz, épületszobrász, közlekedési mérnök
  - környezetvédelem, vízgazdálkodás: természetvédelmi szakmunkás, vízgazdálkodási technikus, környezet- és tájgazdálkodási agrármérnök

### III. Gazdasági és szolgáltatási szakmai tevékenységek

- *Az alábbi területek sorolhatók a gazdasági tevékenységekhez:*
  - *pénzügy*
  - *banki szféra*
- *Foglalkozások pl.:*
  - *közgazdász*
  - *banki ügyintéző*
  - *bróker*
  - *könyvelő*
  - *adminisztrátor*

- *A szolgáltatás területén dolgozók elsődleges célja más emberek igényeinek, szükségleteinek kielégítése és a tanácsadás.*
- *Főbb területek:*
  - *kereskedelem (bolti eladó, kereskedő-boltoezető, kirakatrendező, fodrász, kozmetikus)*
  - *külkereskedelem (külkereskedelmi üzletkötő, ügyintéző, külkereskedelmi levelező)*
  - *idegenforgalom (tolmács, idegenforgalmi menedzser, idegenvezető)*
  - *vendéglátás (szakács, cukrász, felszolgáló)*
  - *közlekedés (menetrendszerkesztő, logisztikus, hajózási technikus)*
  - *marketing (reklám és marketing menedzser, PR-menedzser)*
  - *üzleti adminisztráció (pénzügyi ügyintéző, vámügyintéző)*

## IV. Agrár szakmai tevékenységek

- ▣ A mezőgazdaság főbb területei:
- ▣ I. előállítás
  - növénytermesztés: zöldségtermesztés, gyümölcstermesztés, szőlőtermesztés, dísznövény termesztés
  - állattenyésztés: állatok takarmányozása, tartása, gondozása, hasznosítás
- ▣ II. értékesítés, forgalmazás
- ▣ III. egyéb: természetvédelem, biotechnika, talajgazdálkodás
- ▣ néhány munkafolyamat levált a mezőgazdaságról és új gazdasági ágazatok jöttek létre: közlekedési-szállítási, raktározási és kereskedelmi ágazati tevékenységek
- ▣ a mezőgazdasági termékek üzemben belüli feldolgozása átváltozott élelmiszeriparrá (szakmák: pék, cukrász, molnár, szakács, malomipari munkás, dohánygyártó, növényolaj-gyártó, tartósítóiipari mérnök)

- Foglalkozások:
  - agronómus
  - agrármérnök
  - állattenyésztő mérnök
  - erdőmérnök
  - fajtenyésztő
  - kertészmérnök
  - mezőgazdasági gépészmérnök
  - méhészt

## Szakmai ártalmak





- *a munkavégzéshez kapcsolódó egészségre káros hatások, amelyet a pályaválasztás folyamatában fontos lenne tudatosítani*
- *Egészségügy:*
  - fertőzésveszély
  - röntgensugárzás-  
veszély
  - visszér, ízületi  
betegségek,  
(gerinc)sérv stb.
  - stressz
  - allergia
  - fásultság
  - balesetveszély
  - zaj
- *Humán:*
  - hangszálprobléma
  - fásultság
  - balesetveszély
- *Szolgáltatás:*
  - visszér
  - por
  - zaj
  - stressz
  - közlekedési  
balesetveszély
  - allergia
  - hangszálprobléma

- *Műszaki:*
  - balesetveszély
  - halláskárosodás
  - rázkódás
  - áramütés
  - égés
  - por – füst - gázok
  - végtag-elvesztés
- *Gazdaság:*
  - stressz
  - magas vérnyomás
  - szívinfarktus
  - gyomorfekély
  - látáscsökkenés
- *Mezőgazdaság:*
  - nagyon hideg
  - nagyon meleg
  - nedvesség
  - szárazság
  - vegyszer
  - por
  - allergia
  - zaj
  - rázkódás
  - balesetveszély
  - sérv, sérülések

## Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere

### *Főcsoportok*

- 1. Törvényhozók, igazgatási, érdekképviseleti vezetők, gazdasági vezetők*
- 2. Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások*
- 3. Egyéb, felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások*
- 4. Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozások*
- 5. Szolgáltatási jellegű foglalkozások*
- 6. Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások*
- 7. Ipari és építőipari foglalkozások*
- 8. Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők*
- 9. Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások*
- 0. Fegyveres szervek foglalkozásai*

## A foglalkozások tartalmi leírása a FEOR-ban

- ▣ *a foglalkozás száma és megnevezése*
- ▣ *bevezető mondat*
- ▣ *feladatok*
- ▣ *jellemző munkakörök*
- ▣ *kapcsolódó, de máshová sorolt foglalkozások*
- ▣ *képzettségi (képesítési) feltétel*

## Szakmák „közelről”

- |                                      |                                |
|--------------------------------------|--------------------------------|
| ▣ <i>Animációsfilm-készítő</i>       | ▣ <i>Állattenyésztő mérnök</i> |
| ▣ <i>Weblapkészítő, - szerkesztő</i> | ▣ <i>Erdőmérnök</i>            |
| ▣ <i>Könyvkötő</i>                   | ▣ <i>Pályázatíró</i>           |
| ▣ <i>Üzletkötő</i>                   | ▣ <i>Projektmenedzser</i>      |
| ▣ <i>Babysitter</i>                  | ▣ <i>Rendezvényszervező</i>    |
|                                      | ▣ <i>Szociálpedagógus</i>      |
|                                      | ▣ <i>Lakatos</i>               |

## Bibliográfia

- ▣ Bakacsi Gy., Bokor A., Császár Cs., Gelei A., Kovács K., Takács S. *Stratégiai emberi erőforrás menedzsment*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2005.
- ▣ Bakacsi Gy. *Szervezeti magatartás és vezetés*. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 2004.
- ▣ Rimler Judit: *A munka jövője. Új fogalmak, feltételek, forgatókönyvek*. Közgazdasági Szemle, XLVI. évf., 1999. szeptember (772–788. o.)
- ▣ Szilágyi K., *Munka-pályatanácsadás mint professzió*. Kollégium KFT, Budapest, 2003.